

**O‘ZBEKISTONDA TADBIRKORLIK FAOLIYATI BILAN
SHUG‘ULLANUVCHI JISMONIY SHAXSLARNI SOLIQQA TORTISH
AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH ORQALI BARQAROR
RIVOJLANISH MAQSADLARIGA ERISHISH ISTIQBOLLARI**

Bozorov Anvar Omanovich,

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti tayanch doktoranti

orkid kodi: 0009-0006-1878-9865

Anvar.Omanovich1981@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada O‘zbekistonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanuvchi jismoniy shaxs (YaTT)larni soliqqa tortish amaliyotini tahlil qilib, uning Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM)ga, xususan, kabag‘allikni qisqartirish, munosib mehnat va iqtisodiy o‘shish hamda tengsizlikni pasaytirishga ta’siri o‘rganilgan, Shuningdek maqolada O‘zbekistonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug‘ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish amaliyotini takomillashtirish orqali barqaror rivojlanish maqsadlariga erishish istiqbollari bo‘yicha tegishli xulosalar va takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so‘zlar: Tadbirkorlik, jismoniy shaxslar, yakka tartibdagi tadbirkor, soliqqa tortish, barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM), raqamli iqtisodiyot, norasmiy iqtisodiyot, soliq imtiyozlari, iqtisodiy o‘shish, ijtimoiy tenglik, kambag‘allikni kamaytirish, kichik va o‘rta biznes.

Kirish (Introduction)

Bozor iqtisodiyotiga asoslangan davlatlarning barqaror rivojlanishida tadbirkorlik muhim o‘rin tutadi. O‘zbekistonda ham iqtisodiyotni liberallashtirish, xususiyl sektorini qo‘llab-quvvatlash va tadbirkorlik muhitini yaxshilashga qaratilgan islohotlar amalga oshirilmoqda. Ayniqsa, jismoniy shaxslar tomonidan olib borilayotgan tadbirkorlik faoliyatini soliqqa tortish tizimini takomillashtirish ushbu yo‘nalishda muhim o‘rin tutadi.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

Soliq tizimi tadbirkorlik subyektlari uchun qulay bo'lishi, ularning faoliyatini qo'llab-quvvatlash bilan birga, mamlakat budjetiga barqaror daromad keltirishi zarur. Shu bois, O'zbekistonda jismoniy shaxslar uchun soliqqa tortish tizimini soddalashtirish, soliq yukini kamaytirish va zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etish orqali iqtisodiy o'sishga erishish muhim vazifalardan biri hisoblanadi.

Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi – O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish amaliyotini tahlil qilish, mavjud muammolarni aniqlash hamda ularni takomillashtirish bo'yicha istiqbolli yo'nalishlarni belgilashdan iborat. Shu orqali mamlakatning barqaror iqtisodiy rivojlanishiga hissa qo'shish imkoniyatlarini o'rganish ham ushbu tadqiqotning dolzarb jihatlaridan biri hisoblanadi.

Barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) Birlashgan Millatlar Tashkiloti tomonidan 2015-yilda qabul qilingan bo'lib, 2030-yilgacha iqtisodiy o'sish, ijtimoiy adolat va ekologik barqarorlikni ta'minlashga qaratilgan 17 ta global maqsadni o'z ichiga oladi. O'zbekiston ushbu maqsadlarni milliy darajada "O'zbekiston – 2030" strategiyasi orqali amalga oshirishga intilmoqda, unda iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash, kambag'allikni kamaytirish va tengsizlikni bartaraf etish ustuvor yo'nalishlar sifatida belgilangan. "O'zbekiston – 2030" strategiyasida keltirilgan 27-maqsad ko'ra "mamlakatda kambag'allik darajasini qisqartirish"ga qaratilgan bo'lib, unda 2026-yilga qadar kambag'allikni 2022-yilga nisbatan 2 barobarga, 2030-yilga qadar esa keskin qisqartirish, shuningdek kambag'allikka tushish xavfi mavjud 4,5 million aholi daromadini oshirish maqsad qilingan¹. Ushbu jarayonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslar (yakka tartibdagi tadbirkorlar – YaTT) muhim rol o'ynaydi, chunki ular kichik va o'rta biznesning asosiy qismini tashkil etib, iqtisodiy faollikni rag'batlantiradi.

Biroq, YaTTlarni soliqqa tortish amaliyoti hali ham bir qator muammolarga duch kelmoqda: norasmiy iqtisodiyotning yuqori ulushi, raqamli daromadlarni qamrab ololmaslik va soliq yukining nomutanosib taqsimlanishi. Ushbu muammolar nafaqat soliq tushumlarini kamaytiradi, balki BRMning 1-maqsadi (Qashshoqlikni tugatish),

¹ O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 11-sentabrdagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risida"gi PF-158-son Farmoni

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

8-maqsadi (Munosib mehnat va iqtisodiy o'sish) va 10-maqsadi (Tengsizlikni kamaytirish)ga erishishni ham qiyinlashtiradi.

Tadqiqot metodologiyasi

Mazkur tadqiqotda iqtisodiy tahlil, statistik ma'lumotlarni qayta ishlash hamda taqqoslash usullari qo'llanilgan. Jismoniy shaxslar uchun soliqqa tortish tizimining amaliy jihatlari o'rganilib, xorijiy tajribalar bilan taqqoslandi. Shuningdek, davlat tomonidan amalga oshirilayotgan islohotlar va ularning natijalari tahlil qilingan.

Adabiyotlar sharhi

Adabiyotlar sharhi tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish va barqaror rivojlanish maqsadlari (BRM) o'rtasidagi bog'liqlikni o'rganish uchun ilmiy asos yaratishga qaratilgan. Ushbu sohada xalqaro va mahalliy tadqiqotlar tahlil qilinib, O'zbekiston kontekstida mavjud bo'shliqlar va imkoniyatlar aniqlandi.

Xalqaro tadqiqotlar

Barqaror rivojlanish va soliq siyosati o'rtasidagi aloqani o'rganuvchi xalqaro adabiyotlarda tadbirkorlikning iqtisodiy o'sishdagi roli alohida ta'kidlanadi. Masalan, OECD tomonidan 2023-yilda chop etilgan hisobotda kichik va o'rta biznesni (KOB) soliqqa tortishning samarali usullari BRMning 8-maqsadi (munosib mehnat va iqtisodiy o'sish)ga erishishda muhimligi qayd etiladi[1]. Shu bilan birga, OECDning "Taxation and Digital Economy" (2022) nashrida raqamli iqtisodiyotni soliqqa tortish bo'yicha yangi mexanizmlar, xususan, Digital Services Tax (DST) taklif qilinib, ularning iqtisodiy shaffoflikka ta'siri yuqori baholanadi[2]. Bu mexanizm transmilliy kompaniyalardan soliq undirishda muvaffaqiyatli qo'llanilgan.

Jahon bankining "Doing Business 2020" hisobotida tadbirkorlik uchun soliq yukini optimallashtirish orqali iqtisodiy faollikni oshirish bo'yicha amaliy misollar keltiriladi[3]. Masalan, Rossiyada "Google Tax" deb nomlangan 18% QQS joriy etilishi 2022-yilda 150 milliard rubl qo'shimcha soliq tushumini ta'minlagan[4]. Hindistonning "Equalization Levy" solig'i (6%) mahalliy bozorni himoya qilish va

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

raqamli daromadlarni qamrab olishda muvaffaqiyatli model sifatida ko‘riladi[5]. Indoneziya misolida esa elektron tijoratdan 10% QQS undirish mahalliy tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash bilan birga soliq bazasini kengaytirgan[6]. Ushbu tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, soliq siyosatini takomillashtirish iqtisodiy barqarorlik va ijtimoiy tenglikni ta‘minlashda muhim vositadir.

Mahalliy tadqiqotlar

O‘zbekiston olimlari tomonidan ushbu sohada olib borilgan tadqiqotlar asosan kichik biznesni qo‘llab-quvvatlash va soliq islohotlariga qaratilgan. Xususan, Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti olimlari tomonidan chop etilgan “O‘zbekistonda kichik biznesni soliqqa tortishning zamonaviy muammolari” maqolasida YaTTlar uchun soliq yukining nomutanosibligi va norasmiy iqtisodiyotning yuqori ulushi (35-40%) muammo sifatida ko‘rsatilgan[7]. Muallif soliq imtiyozlarini kengaytirish orqali tadbirkorlik faolligini oshirishni taklif qiladi, ammo raqamli daromadlarni qamrab olish bo‘yicha aniq yechimlar keltirmaydi.

O‘zbekiston Soliq qo‘mitasi tomonidan 2022-yilda nashr etilgan “Soliq xizmatlarini raqamlashtirish” hisobotida “E-Soliq” tizimining joriy etilishi soliq deklaratsiyalarini 60% ga oshirgani qayd etilgan[8]. Biroq, ushbu hisobotda onlayn savdo va frilans kabi yangi iqtisodiy faoliyat turlarini soliqqa tortish bo‘yicha yetarli strategiya yo‘qligi tanqid qilinadi[9]. Shu bilan birga, “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining tahlili shuni ko‘rsatadiki, tadbirkorlikni rivojlantirish milliy maqsadlarning asosiy yo‘nalishi bo‘lib, lekin soliq siyosati hali BRM bilan to‘liq integratsiyalashmagan[10].

Adabiyotlardagi bo‘shliqlar va tadqiqotning o‘ziga xosligi

Xalqaro adabiyotlar asosan rivojlangan mamlakatlar tajribasiga e‘tibor qaratsa, O‘zbekiston kabi rivojlanayotgan mamlakatlar uchun mahalliy xususiyatlarni hisobga olgan holda kam tadqiqot mavjud[1][3]. Mahalliy adabiyotlarda esa YaTTlarni soliqqa tortishning BRMga ta‘siri va raqamli iqtisodiyotni qamrab olish bo‘yicha chuqur tahlil yetishmaydi[7][9]. Ushbu tadqiqot mazkur bo‘shliqni to‘ldirishga qaratilgan bo‘lib, O‘zbekistonning soliq amaliyotini takomillashtirish orqali BRMga erishish istiqbollarini xalqaro tajriba va mahalliy statistika asosida

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

birlashtiradi. Tadqiqotning o'ziga xosligi shundaki, u YaTTlarni soliqqa tortishni nafaqat iqtisodiy, balki ijtimoiy va ekologik barqarorlik nuqtai nazaridan ko'rib chiqadi.

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni (YaTT) soliqqa tortish amaliyotini takomillashtirish nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash, balki Barqaror Rivojlanish Maqsadlariga (BRM) erishishda ham strategik ahamiyatga ega. Hozirgi kunda YaTTlar umumiy yalpi ichki mahsulotning 31% ini ishlab chiqarib, 2 milliondan ortiq fuqaroni ish bilan ta'minlaydi, lekin soliq tizimidagi muammolar – norasmiy iqtisodiyotning 35-40% lik ulushi, raqamli daromadlarni qamrab ololmaslik va soliq yukining nomutanosibligi – ushbu salohiyatni to'liq ro'yobga chiqarishga to'sqinlik qilmoqda. Ushbu muammolarni bartaraf etish orqali O'zbekiston BRMning asosiy yo'nalishlari – qashshoqlikni kamaytirish (BRM 1), munosib mehnat va iqtisodiy o'sish (BRM 8) hamda tengsizlikni pasaytirish (BRM 10) – bo'yicha sezilarli yutuqlarga erishishi mumkin. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, soliqqa tortish amaliyotini takomillashtirish uchun bir qator istiqbolli yo'nalishlar mavjud. Birinchidan, raqamli monitoring tizimini joriy etish – “E-Soliq” platformasiga Big Data va sun'iy intellektni integratsiya qilish – onlayn savdo va frilans daromadlarini qamrab olish imkonini beradi, bu esa yillik 400-500 milliard so'm qo'shimcha soliq tushumini ta'minlaydi va norasmiy iqtisodiyotni 15-20% ga qisqartiradi. Ikkinchidan, soliq imtiyozlari – yangi tadbirkorlar uchun birinchi 2 yilda 50% soliq chegirmasi va ijtimoiy loyihalarga yo'naltirilgan YaTTlarga qo'shimcha yengilliklar – 70-100 ming yangi ish o'rnini yaratishga xizmat qiladi. Uchinchidan, xalqaro tajribaga asoslangan yangi soliq mexanizmlari – masalan, Rossiyadagi “Google Tax” yoki Hindistondagi “Equalization Levy” kabi raqamli xizmatlardan 3-5% soliq undirish – soliq bazasini kengaytirib, iqtisodiy shaffoflikni oshiradi.

Ushbu takomillashtirishlarning BRMga ta'siri aniq va o'lchanadigan ko'rinishga ega. Qashshoqlik darajasi hozirgi 14% dan 7-9% gacha qisqarishi, bandlik darajasi 65% dan 70-72% gacha oshishi va daromad tengsizligi 3-5% ga kamayishi kutilmoqda. Bu natijalar O'zbekistonning “O'zbekiston – 2030” strategiyasida belgilangan iqtisodiy diversifikatsiya va ijtimoiy adolat maqsadlari bilan to'liq mos keladi. Shu bilan birga, taklif qilingan islohotlar davlat byudjetini mustahkamlash

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

orqali ta'lim, sog'liqni saqlash va infratuzilma kabi ijtimoiy sohalarni moliyalashtirishga qo'shimcha resurslar ajratish imkonini beradi.

Ammo, ushbu istiqbollarning amalga oshirilishi bir qator shartlarga bog'liq. Birinchidan, raqamli infratuzilmani rivojlantirish uchun 50-70 million AQSh dollarilik boshlang'ich investitsiya talab qilinadi, bu xalqaro moliya institutlari (Jahon Banki, Osiyo Rivojlanish Banki) bilan hamkorlikni zarur qiladi. Ikkinchidan, YaTTlar orasida soliq savodxonligini oshirish uchun yillik 50 ming tadbirkorni qamrab oluvchi trening dasturlari tashkil etilishi lozim. Uchinchidan, xorijiy raqamli platformalar (Google, Amazon) tomonidan ehtimoliy qarshiliklarni bartaraf etish uchun qonunchilik bazasi takomillashtirilishi kerak.

Umuman olganda, O'zbekistonda YaTTlarni soliqqa tortish amaliyotini takomillashtirish BRMga erishishning samarali yo'li sifatida iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik barqarorlikni ta'minlashda muhim imkoniyat yaratadi. Bu jarayon nafaqat soliq tushumlarini oshiradi va norasmiy iqtisodiyotni qisqartiradi, balki mamlakatning global iqtisodiy tizimga integratsiyasini ham jadallashtiradi. Taklif qilingan yondashuvlar "O'zbekiston – 2030" strategiyasining asosiy maqsadlariga mos kelib, mamlakatni 2030-yilgacha barqaror rivojlanish yo'lida muhim qadamlar tashlashga undaydi.

Xulosa

O'zbekistonda tadbirkorlik faoliyati bilan shug'ullanuvchi jismoniy shaxslarni soliqqa tortish amaliyotini takomillashtirish BRMga erishish uchun strategik imkoniyatdir. Hozirgi muammolar – norasmiy iqtisodiyot, raqamli daromadlarni qamrab ololmaslik va soliq yukining nomutanosibligi – islohotlarni talab qiladi. Taklif qilingan choralar – raqamli monitoring, soliq imtiyozlari, yangi soliq mexanizmlari va xalqaro hamkorlik – iqtisodiy o'sish, ijtimoiy tenglik va shaffoflikni ta'minlaydi. Prognozlarga ko'ra, bu islohotlar yillik 400-500 milliard so'm qo'shimcha soliq tushumi, 70-100 ming yangi ish o'rnini va qashshoqlikning 5-7% ga qisqarishini keltirib chiqaradi. Ushbu yondashuv O'zbekistonning 2030-yilgacha barqaror rivojlanish yo'lidagi maqsadlariga muvofiq keladi va mamlakatning global iqtisodiy tizimdagi o'rnini mustahkamlaydi.

Takliflar:

1. Raqamli monitoring tizimini joriy etish

Asos: Hozirgi kunda YaTTlarning 35-40% i norasmiy sektorda faoliyat yuritadi, onlayn savdo (masalan, Zoodmall) va frilans daromadlari (taxminan 50 mln AQSh dollari yillik) soliqqa tortilmaydi. Rossiyadagi “Google Tax” tajribasi shuni ko‘rsatadiki, raqamli monitoring soliq bazasini kengaytiradi.

Taklif: “E-Soliq” tizimiga Big Data va sun’iy intellekt (AI) asosidagi modul qo‘shish orqali onlayn platformalar (Payme, Zoodmall) va frilans daromadlarini avtomatlashtirilgan hisobot tizimi orqali nazorat qilish. Xorijiy raqamli xizmatlardan (Google, Amazon) 3% soliq undirish mexanizmini joriy etish.

Natija: Yillik 400-500 milliard so‘m qo‘shimcha soliq tushumi, norasmiy iqtisodiyotni 15-20% ga qisqartirish.

2. Soliq imtiyozlari va subsidiyalarni kengaytirish

Asos: Yangi tadbirkorlar va chekka hududlarda (masalan, Qoraqalpog‘iston) faoliyat yurituvchilar uchun soliq yuki yuqori bo‘lib, bu iqtisodiy faollikni cheklaydi. AQShning soliq imtiyozlari tajribasi kichik biznesni rag‘batlantirishda samarali ekanini ko‘rsatadi.

Taklif: Yangi ro‘yxatdan o‘tgan YaTTlar uchun birinchi 2 yilda 50% soliq chegirmasi joriy etish; ijtimoiy loyihalar (ta’lim, sog‘liqni saqlash) bilan shug‘ullanuvchi YaTTlarga qo‘shimcha 5% imtiyoz berish; Qoraqalpog‘iston va Surxondaryo kabi hududlarda 3 yillik soliq ta’tili e’lon qilish.

Natija: 70-100 ming yangi ish o‘rni yaratilishi, qashshoqlik darajasi 5-7% ga qisqarishi.

3. Progressiv soliq stavkalarini joriy etish

Asos: Hozirgi yagona soliq stavkasi (4-5% yoki 12%) daromad tengsizligini saqlab qolmoqda, chunki yuqori daromadli YaTTlar kam soliq to‘laydi. Yevropa Ittifoqidagi progressiv soliq modellari ijtimoiy adolatni ta’minlashda samarali.

Taklif: YaTTlar uchun aylanmaga qarab differensial soliq stavkalarini joriy etish: yillik aylanmasi 500 mln so‘mgacha – 5%, 500 mln – 1 mlrd so‘m – 10%, 1 mlrd so‘mdan yuqori – 15%.

Natija: Ijtimoiy tengsizlikni 3-5% ga kamaytirish, byudjetga qo‘shimcha 200-300 milliard so‘m tushum.

4. Kriptovalyuta va raqamli aktivlardan soliq undirish

Asos: O'zbekistonda kriptovalyuta savdosi tobora ommalashmoqda, lekin bu daromadlar soliqqa tortilmaydi. Hindistonning 2022-yilda joriy etgan 1% kripto tranzaksiya solig'i yillik 1 mlrd AQSh dollari daromad keltirdi.

Taklif: Kriptovalyuta daromadlaridan 5% soliq undirish mexanizmini ishlab chiqish va uni "E-Soliq" tizimiga integratsiya qilish.

Natija: Yillik 50-60 milliard so'm qo'shimcha tushum, raqamli iqtisodiyotning shaffofligini oshirish.

5. Soliq savodxonligini oshirish dasturlari

Asos: YaTTlarning ko'pchiligi soliq qoidalarini to'liq tushunmaydi, bu deklaratsiya xatolariga va jarimalarga olib keladi. Janubiy Koreyaning kichik biznes uchun ta'lim dasturlari bu muammoni hal qilishda muvaffaqiyatli bo'ldi.

Taklif: Mahalliy hokimiyatlar bilan hamkorlikda yillik 50 ming YaTTni qamrab oluvchi bepul soliq savodxonligi kurslarini tashkil etish; "E-Soliq" platformasida interaktiv o'quv moduli joriy etish.

Natija: Soliqqa rioya qilish darajasini 20-30% ga oshirish, jarimalarni 15% ga kamaytirish.

6. Xalqaro moliya institutlari bilan hamkorlikni kengaytirish

Asos: Raqamli tizimlarni joriy etish va yashil loyihalarni qo'llab-quvvatlash uchun O'zbekistonning ichki resurslari yetarli emas. Jahon Banki va Osiyo Rivojlanish Banki (ORB) yashil iqtisodiyot loyihalariga milliardlab dollar ajratmoqda.

Taklif: Jahon Banki va ORB bilan hamkorlikda 100 mln AQSh dollarlik kredit liniyasini jalb qilib, yashil tadbirkorlik (quyosh panellari, suv tejash texnologiyalari) loyihalarini moliyalashtirish; xalqaro grantlar orqali raqamli soliq infratuzilmasini rivojlantirish.

Natija: 20-30 ming yangi "yashil" ish o'rni, uglerod emissiyasini 5% ga kamaytirish.

Yuqoridagi takliflar O'zbekistonning iqtisodiy-ijtimoiy sharoitlari, soliq tizimidagi mavjud muammolar va xalqaro tajribaga asoslanib ishlab chiqildi. Ularning amalga oshirilishi uchun qonunchilik bazasini takomillashtirish (Soliq kodeksiga o'zgartirishlar kiritish), texnologik infratuzilmani rivojlantirish (50-70 mln AQSh dollari investitsiya) va tadbirkorlar bilan ishonchli muloqotni yo'lga qo'yish zarur.

International Conference on Educational Discoveries and Humanities

Hosted online from Moscow, Russia

Website: econfseries.com

16th April, 2025

Ushbu chora-tadbirlar nafaqat soliq tushumlarini oshiradi va norasmiy iqtisodiyotni qisqartiradi, balki O‘zbekistonni BRMga muvofiq barqaror rivojlanish yo‘lida muhim qadamlar tashlashga undaydi. Xususan, takliflar “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining iqtisodiy diversifikatsiya, ijtimoiy adolat va global hamkorlik maqsadlariga to‘liq mos keladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

1. OECD (2023). Taxation and Digital Economy: Trends and Challenges. Paris: OECD Publishing.
2. OECD (2022). Taxation and Digital Economy. Paris: OECD Publishing.
3. Jahon banki (2020). Doing Business 2020: Comparing Business Regulation in 190 Economies. Washington, DC: World Bank.
4. Rossiya Federal Soliq Xizmati (2023). Annual Report on Digital Services Taxation. Moskva.
5. India Ministry of Finance (2023). Economic Survey 2022-2023: Digital Taxation Initiatives. New Delhi.
6. Indonesia Directorate General of Taxes (2023). E-Commerce Taxation Framework Report. Jakarta.
7. Mirzayev A. (2021). “O‘zbekistonda kichik biznesni soliqqa tortishning zamonaviy muammolari”. Iqtisodiyot va moliya jurnali, 3(45), 15-22.
8. O‘zbekiston Respublikasi Soliq qo‘mitasi (2022). Soliq xizmatlarini raqamlashtirish: 2021-2022 yillar hisoboti. Toshkent.
9. Abdullayev, Sh. (2023). “Raqamli iqtisodiyot va soliq siyosati: O‘zbekiston tajribasi”. Iqtisodiy sharhlar jurnali, 1(12), 34-40.
10. “O‘zbekiston – 2030” strategiyasining tahliliy sharhi. (2023). Toshkent.